

“Mənim Teatrım”a ayaq açan Ovod...

Mən “Ovod”la tanış olanda Artur Bertondan cəmi bir yaş kiçik idim. Onun çılğın ruhunda baş verən təlatümlər, gələcək büsəta olan sonsuz inamı, heç sönməyən, öləz-məyən ümidləri, anbaan artan, bir-birini əvəz edən arzuları, həyata, insanlara sevgisi o qədər tanış, o qədər doğma idi ki... Onun ruhunu ələ alan gənclik duyğuları kitabın səhifəsində mənim gənc ruhumu da ələ almağı bacarmışdı.

Səhifələri çevirdikcə mən yenə 18 yaşında qalsam da, Artur qəfil dəyişdi, düz 13 il “qocaldı”. Öldü deyilən yerdən doğuldu. Bu dəfə bambaşqa insan kimi- inqilabçı Felice Rivaris olaraq... “Ovod” təxəllüslü bu adam isə nə qədər doğma olsa da, bir o qədər qəribə, ürküdücü idi. Amma bütün hallarda saf, sevgi dolu Artur da, inqilabçı Rivaris də, ən çox sevdikləri tərəfindən uğradığı haqsızlıq nəticəsində insanlara inamını itirmiş, mənfilikləri, haqsızlıqları qorxmadan, çəkinmədən ən qatı dillə ifadə edən Ovod da unudulmaz idi...

Qəribədir ki, Artur aid olduğu yerə- sevdidi Cemmanın, atası kardinal Montanellinin yanına 13 ildən sonra başqa adda, başqa biçimdə geri döndüyü kimi, mənim də həyatıma düz 13 ildən sonra başqa biçimdə geri qayıtdı. Bu dəfə səhnə əsəri kimi...

Müstəqil M. Teatr - “Mənim Teatrım”ın səhnəsində məşhur ingilis yazıçısı Etel Lillian Voyniçin eyniadlı romanı əsasında səhnələşdirilmiş “Ovod” tamaşasının oynanılacağı biləndə çox sevindim. Səhifələrdən

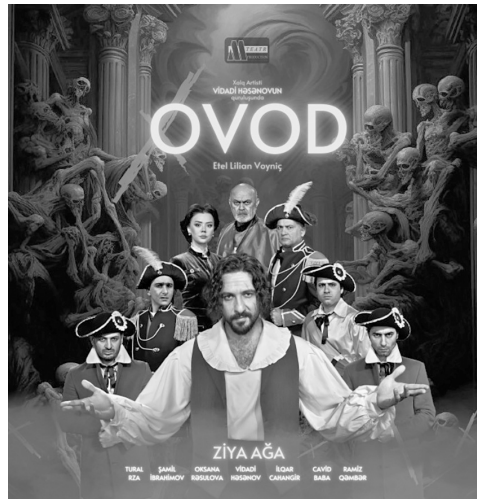
tanıyıb sevdiyim, illərdir unutmadığım və “ən sevdiyim əsər” adlandırdığım “Ovod”u bu dəfə “canlı” görmək şanslı həyəcanlandırmışdı.

Qısaca qeyd edək ki, irland yazıçısı Etel Lillian Voyniçin “Ovod” romanı 1897-ci ildə ABŞ-da çap olunub. Əsər XIX əsrin 30-cu illərində italyanların işğalçı Avstriya imperiyasına qarşı azadlıq mücadiləsinin fəal iştirakçılarından olan, Gənclər Hərəkatının üzvü Artur Berton adlı qəhrəmanın, əsasən, atası kardinal Montanelli və dostu Cemmayla münasibətləri ətrafında baş verən faciəvi hadisələri əks etdirir. “Ovod” təxəllüsü ilə kəskin yazılar yazan bu gənc sonda xalqın istiqlalı uğrunda canından belə keçməyə hazır olan inqilabçı Felice Rivarisə çevrilir. Haqqında çıxarılan ölüm hökmünün dəyişdirilməsi qərarı da onu mübarizəsindən döndərə bilmir.

Kifayət qədər qalın həcmə malik roman çox böyük ustalıqla səhnə əsəri kimi işlənmişdi. Əsərin əsas ideyası, hadisələrin əsas məzhi özünü çox yaxşı şəkildə göstərirdi. Ovod-Montanelli, Ovod-Cemma xətti aydın və dəqiq şirxlərlə əks olunmuşdu.

Səhnə əsəri xristianlığın əsasını təşkil edən “Ata-oğul-müqəddəs” ruh tandemini daha çox ön plana çıxarmışdı. Allahın öz oğlu İsanı insanların, dünyanın rifahı üçün qurban verdiyi kimi Montanelli də özünün tək oğlu Arturu (Rivaris və ya Ovod) ürəkdən inandığı, sitayiş etdiyi Allah və İsa yolunda qurban verir. Ürəkdən sevdiyi, üzdə nifrət

etdiyini zənn etsə belə, qəlbinin dərinliklərində heç zaman nifrət edə bilmədiyi atasını İsayə belə qışqanan, təkə onu sevməsini istəyən, arzulayan Artur isə bu fədakarlığı heç zaman anlamır. O, atasına “axı İsa sənin üçün nə edib, hansı əzabları çəkib ki, sən onu bu qədər sevirsen” deyəndə nə inqilab-

çıdır, nə də din düşməni ateist, o sadəcə atasından sevgi gözləyən balaca bir uşaqdır.

“Ovod” romanı yazıldığı ilk gündən təzadlı fikirlərə səbəb olub. Qərb tənqidçiləri iddia edirdilər ki, müəllifin məqsədi heç də qəhrəmanlıq salnaməsi yaratmaq deyil. Çünki roman İtaliyada XIX əsrdə baş vermiş inqilabi hərəkatdan bəhs etsə də, həmin döv-

rün inqilabi ruhunu, şəraitini, xalqın etirazını, silahlı çaxnaşmanı, tarixi motivləri əks etdirmir. İnqilab əsərdə yalnız fon xarakteri daşıyır. Tənqidçilərin fikrincə, “Ovod” romanı sırf antixristianlıq, hətta bu dinə qarşı fobiya, ikrah yaratmaq məqsədi daşıyır. Qəhrəmanın Tanrıya olan nifrətinin bu qədər qabardılması bir çox tənqidçini hiddətləndirirdi. Lakin məhz bu yönünə görə roman Sovet hakimiyyəti tərəfindən çox böyük rəğbətlə qarşılanmışdı.

Ancaq əslində Voyniç bir insanın mənəvi sarsıntılarını, əzablarını, cəsarətini, qorxmazlığını, möhkəm və yenilməz xarakterini qabardır. İnqilab, din, kilsə, valideyn münasibəti, dostluq, sevgi... bunlar hamısı məhz baş qəhrəmanın xarakterinin bütün yönləri ilə açılmasına xidmət edir.

“M. Teatr” tərəfindən təqdim olunan tamaşa da müəllifin bu məqsədinə sadıq qalır. Səhnə əsəri də nə qədər “ata-oğul-müqəddəs ruh” üçlüyünü əks etdirsə də, hər detali, hər ştrixi ilə baş qəhrəmanın-Ovodun daxili dünyasının tam çılpaqlığı ilə açılmasına hesablanıb. Fikrimcə, əsərin əsas uğuru da məhz bundadır.

Yeni hazırlanan tamaşanı səhnələşdirən və quruluşçu rejissoru Xalq artisti Vidadi Həsənov, bəstəkarı Əli Cəfərzadə, səs rejissoru Fəyyaz Ələkbərov, geyim üzrə rəssamı Oksana Rəsulovadır.

Səhnə əsərində rolları Xalq artisti Vidadi Həsənov, Əməkdar artist İlqar Cahangir, aktyorlar Ziya Ağa, Oksana Rəsulova, Tural

Rzayev, Şamil İbrahimov, Cavid Baba və Ramiz Qəmbər ifa edirlər.

Təbii ki, bütün tamaşaların əsas uğurunun təminatçısı rejissor işi ilə yanaşı, həm də peşəkar aktyor oyunudur. “Ovod” əsəri də fərqli, özünəməxsus və düşündürücü aktyor oyunu ilə yadda qaldı. Oksana Rəsulovanın canlandığı Cemmanın təəccübü, daxili iztirabları sözlərdən öncə aktrisanın göz-lərində, mimikalarında, jestlərində həyat qazanır.

Xalq artisti Vidadi Həsənovun “Montanellisi” xüsusən son monoloqunda övladının edamına əmr vermiş bir atanın sonsuz əzablarını, ağrılarını o qədər gözəl çatdırır ki, romanda ürək tutmasından ölən Montanelli səhnədə də gözümüzün önündə “ölür”.

Polis rəisini canlandıran Şamil İbrahimov özünün komik ifası ilə sanki bu qədər ağır, mənəvi yüklü əsərdə nəfəslik rolunu oynayırdı.

Əsərin baş qəhrəmanı “Ovod” rolunu canlandıran aktyor Ziya Ağa bir saatın içərində dəfələrlə cild dəyişirdi, biçimdən-biçimə düşdü. Onun bu ani dəyişiklikləri ustalıqla ifa etməsi teatrımızın gələcəyinə olan ümidləri çox yüksək dərəcədə artırdı. Bəli, Azərbaycan teatr səhnəsində Ziya Ağa kimi istedadlar var, yetişməkdədirlər!

Azərbaycan teatrına qazandırdıqları bu möhtəşəm tamaşa münasibəti ilə bütün kollektivi ürəkdən təbrik edir, daha böyük uğurlar arzu edirik!

Şahənə MÜŞFIQ